

ВІДЗИВ

офіційного опонента, кандидата наук з фізичного виховання та спорту, доцента Лахно Олени Геннадіївни на дисертаційну роботу Юзковець Ірини Олександрівни за темою «Комплексний розвиток фізичних здібностей учнів молодших класів засобами міні-баскетболу», поданої до захисту на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 017 – фізична культура і спорт.

Актуальність теми дисертації. Баскетбол є всесвітню відомою, популярною спортивною грою, яка захоплює своєю динамічністю, непередбачуваністю, емоційністю мільйони людей. Також відомо, що засоби та елементи баскетболу вдало використовуються у фізичному вихованні з метою підвищення рівня фізичних якостей, функціонального стану, психомоторного розвитку дітей різного віку.

В теперішній час на фоні тотальної цифровізації, масового зниження рівня здоров'я дітей та молоді є дуже важливим розробка та впровадження нових методів, засобів, підходів здатних не лише позитивно впливати на рівень здоров'я, а також привертати увагу широкого кола спеціалістів та дітей. Основи здоров'я дитини, а також стійкий інтерес до занять фізичною культурою та спортом формується з дошкільного та молодшого шкільного віку. Дітям даного віку дуже подобаються ігри з м'ячем вони сприяють гармонійному фізичному розвитку.

Популярність у світі отримала гра міні-баскетбол, яка створена спеціально для дітей 6-12 років і не потребує спеціального обладнання та інвентарю.

В нашій країні в останні роки постійно з'являються нові дитячі спортивні секції та клуби, знижується вік юних спортсменів в наслідок чого зростає конкуренція між видами спорту. Баскетбол займає далеко не останню проте й не лідируючу позицію у цій боротьбі. Тому популяризація

міні-баскетболу серед учнів загальноосвітніх шкіл є важливою та актуальною.

Актуальність проблеми та недостатня її наукова обґрунтованість зумовили вибір теми дисертаційного дослідження.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційну роботу виконано згідно до тематичного плану наукових досліджень та розробок, що виконується за рахунок коштів бюджету МОН на 2016 – 2019 рр. за темою «Історичні та організаційно-методичні засади формування гендерного підходу у фізичному вихованні дітей, підлітків і молоді» (шифр 1.2 Ф, № державної реєстрації 0117U002386), а також згідно з тематичним планом ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди » на 2016 – 2020 рр. за темою «Сучасні технології формування гармонійно розвиненої особистості дітей, підлітків і молоді в процесі фізичного виховання» (№ державної реєстрації 0116 U005310).

Роль автора, як співвиконавця полягає у науковому обґрунтуванні й розробці методики комплексного розвитку фізичних здібностей учнів 3-4 класів закладів середньої освіти в процесі навчання техніці елементів міні-баскетболу та визначення її ефективності.

Наукова новизна одержаних результатів. Оцінюючи найважливіші здобутки дисертаційного дослідження здобувача, варто вказати на ті результати, що мають вагому наукову новизну роботи.

Дисертанткою вперше обґрунтована і розроблена програма комплексного розвитку фізичних здібностей учнів 3-4 класів засобами міні-баскетболу «Помаранчевий м'яч», яка включала: мету, завдання, принципи і педагогічні умови її реалізації в процесі урочної форми занять, а також критерії ефективності; вперше визначені педагогічні умови реалізації запропонованої програми урочних занять міні-баскетболом, які включали в себе: спрямованість педагогічних дій; методи навчання техніко-тактичних дій міні-баскетболу і розвитку фізичних здібностей; засоби реалізації

програми, якими були як традиційні фізичні вправи, так і засоби міні-баскетболу;

Також, автором уперше вперше були розроблені моделі поєднаного розвитку фізичних здібностей дітей 9-10 років в процесі навчання елементів міні-баскетболу, які містять: опис вправи; її графічне зображення; фізичну здібність, яка переважно розвивається в процесі виконання вказаної вправи; параметри фізичних навантажень, які відповідають вимогам спрямованого розвитку тієї або іншої фізичної здібності;

Новим є розробка загальної структури річного циклу урочних занять і тематичне планування навчального матеріалу програми «Помаранчевий м'яч» для учнів 3-4 класів;

Крім того, дисертанткою доповнені сучасні дані про вікові та статеві особливості фізичного розвитку, функціонального стану та фізичної підготовленості учнів 9-10 років;

В роботі набули подальшого розвитку положення про значення та організаційно-методичні особливості урочних занять з фізичної культури з використанням нових видів рухової активності з учнями початкової школи.

Практичне значення дисертаційної роботи. Отримані автором результати впроваджені у навчальний процес учнів 3-4 класів; при викладанні навчальної дисципліни «Теорія і методика фізичного виховання», «Теорія і методика викладання баскетболу» у вищих навчальних закладах спортивного профілю, а також у навчально-тренувальний процес ДЮСШ, що підтверджується відповідними актами.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації. Дисертація відповідає паспорту спеціальності 017 – Фізична культура і спорт. Автором чітко сформульовані і співвіднесені: мета роботи, об'єкт, предмет і завдання дослідження, визначені відповідні компоненти наукового апарату педагогічного дослідження, що цілком адекватні об'єкту й предмету, меті й завданням наукової роботи. Науковий пошук здійснювався на основі

зіставлення фундаментальних даних, сучасних наукових напрацювань, з урахуванням інших розвідок у вирішенні зазначеної проблеми, та практичних даних, які отримані в ході дослідження предмета роботи.

Обґрунтованість наукових положень, висновків і рекомендацій, визначених у дисертації, обумовлена використанням адекватних за ступенем спорідненості (загальнонаукові та приватно-наукові) та за сферою застосування (експериментальні, емпіричні та теоретичні) методів дослідження. Істотно підвищило правомірність, достовірність і надійність одержаних результатів коректна статистична обробка отриманих емпіричних даних із урахуванням специфіки предмету та конкретних дослідницьких завдань.

Отже, вищенаведене дозволяє вважати отримані наукові положення та висновки обґрунтованими та вірогідними.

Оцінка структури, змісту, форми дисертації та її завершеності.
Дисертація Юзковець Ірини Олексіївни оформлена згідно діючих вимог ДАК України, і складається із анотації, переліку умовних позначень, вступу, огляду літератури, методів і організації дослідження, п'яти розділів, аналізу і узагальненню результатів досліджень, висновків, списку використаних джерел, додатків. Загальний обсяг становить 274 сторінки. Робота містить 22 таблиці і 8 рисунків, використано 270 літературних джерела, з яких – 39 англійських авторів.

У вступі обґрунтовується актуальність теми, розкривається стан наукової проблеми, методологія дослідження, мета, завдання, максимально повно визначено об'єкт та відповідний предмет наукового дослідження, методи дослідження та їх зміст, окреслені наукова новизна та практична значущість одержаних результатів, наведено відомості щодо особистого внеску автора, дані про апробацію результатів, публікації та структуру дисертаційної роботи.

У першому розділі «Теоретико-методичні засади розвитку фізичних здібностей молодших школярів в процесі навчання рухових дій» автор

робить аналіз наявної інформації щодо існуючих концептуальних засад фізкультурно-оздоровчої роботи з учнями початкової школи; визначені вікові особливості фізичного і моторного розвитку молодших школярів; представляє відомості про зміст та спрямованість фізичного виховання дітей 6-10 років у школах зарубіжних країн; здобувачем надана інформація щодо застосування інноваційних підходів до організації роботи з фізичного виховання учнів початкових класів загальноосвітньої школи.

Ірина Олексіївна звертає увагу на проблему застосування засобів міні-баскетболу у вітчизняній практиці шкільного фізичного виховання, яка не була предметом спеціальних досліджень, що і визначило вибір теми дисертаційного дослідження.

У другому розділі дисертації «**Методи та організація дослідження**» наведено обґрунтування методів досліджень, їх адекватність щодо об'єкту, предмету, мети та завдань роботи, доцільність застосування обраних методів, описано організацію дослідження (чотири етапи з 2016р. по 2020р.) і контингент випробуваних (115 учнів 3 – 4-х класів), наведено теоретичний аналіз літературних джерел і узагальнення досвіду практики фізичного виховання дітей молодшого шкільного віку та описи тестів.

У третьому розділі «**Вікові особливості фізичного стану учнів початкових класів у процесі фізичного виховання**» подано результати констатуючого експерименту. Аналізуючи дані Ірина Олексіївна зазначає, що більшість показників фізичної підготовленості відповідають середньому та нижче за середній рівню навчальних досягнень учнів. Варто звернути увагу на те, що за результатами кореляційного аналізу автор визначив взаємозв'язки показників морфофункціонального стану та фізичної підготовленості, а проведений факторний аналіз дозволив визначити рейтинг рухових якостей, які найбільш пов'язані з морфофункціональним станом організму за дисперсійним внеском та їх співвідношення у загальній структурі фізичної підготовки в процесі занять з пріоритетним використанням засобів міні-баскетболу.

Зміст четвертого розділу «Організаційно-методичні основи комплексного розвитку фізичних здібностей учнів 3 – 4-х класів засобами міні-баскетболу в процесі урочних занять з фізичної культури» відображає кропітку, послідовну, системну роботу щодо наявного стану проблеми організаційно-методичних основ комплексного розвитку фізичних здібностей учнів 3 – 4-х класів засобами міні-баскетболу в процесі урочних занять з фізичної культури. Запропонований матеріал розділу подано послідовно та ґрунтовно зі характеристикою програми «Помаранчевий м'яч», а також структурної моделі реалізації програми, яка включала: мету, завдання, принципи, педагогічні умови її реалізації в процесі урочної форми занять, а також – критерії визначення ефективності.

Подано критерії ефективності розробленої програми комплексного розвитку фізичних здібностей учнів 3 – 4-х класів засобами міні-баскетболу, якими слугували динаміка показників морфофункціонального стану і фізичної підготовленості.

У п'ятому розділі «Аналіз та узагальнення результатів дослідження» узагальнено і систематизовано результати проведених досліджень, що дало можливість отримати дані, які підтверджують, доповнюють та є абсолютно новими з проблеми дослідження.

Отже, за результатами досліджень отримано три групи даних:

Підтвердженні дані: С.В. Трачука (2011), Н. В. Москаленко (2011), Т. Ю. Круцевич (2012), І. В. Хрипко (2012), О. М. Саїнчук (2015), Л. С. Михно (2017), Рубана В.Ю. (2018) про те, що більшість учнів молодшого шкільного віку мають низький рівень функціонального стану, фізичної роботоздатності та фізичної підготовленості;

С.В. Власової (2019), Г.В. Глоби (2007), Д.Є. Єлісеєвої (2016), Т.Ю. Круцевич (2015), О.Г. Лахно (), О.Ю. Марченко (2019), Л.С. Михно (2017), Н.В. Москаленко (2018), Н.Є. Пангелової (2018), В.Ю. Рубана (2018), О.М. Саїнчук (2015), Р.О. Сушко (2015), І.В. Хрипко (2012) про необхідність оптимізації фізкультурно-оздоровчої роботи з учнями у закладах середньої

освіти засобами інноваційних технологій фізичного виховання, нових видів рухової активності.

Доповнені результати досліджень: І.В. Бакіко зі співавт. (2019), В.В. Білецької (2008), І.Р. Бондар (2017), Н.Я. Бондарчук (2016), Н.М. Гончарової (2016), Л.І. Кузнецової (2015), Т.Ю. Круцевич (2017), В.О. Кашуби (2018), Н.В. Москаленко зі співавт. (2019), Н.Є. Пангелової (2019), В.Ю. Рубана (2018), С.В. Трачука (2011) про особливості фізичного розвитку, функціонального стану, рівень та динаміку розвитку фізичних здібностей молодших школярів.

До нових результатів роботи належать:

- вперше була обґрунтована і розроблена урочна програма комплексного розвитку фізичних здібностей учнів 3-4 класів засобами міні-баскетболу «Помаранчевий м'яч», яка включала: мету, завдання, принципи і педагогічні умови її реалізації в процесі урочної форми занять, а також критерії ефективності;

- вперше визначені педагогічні умови реалізації запропонованої програми урочних занять міні-баскетболом, які включали в себе: спрямованість педагогічних дій; методи навчання техніко-тактичних дій міні-баскетболу і розвитку фізичних здібностей; засоби реалізації програми, якими були як традиційні фізичні вправи (об'єднані за способами рухової діяльності згідно діючої навчальної програми з фізичної культури для 1-4 класів), так і засоби міні-баскетболу (вправи для навчання техніко-тактичних дій міні-баскетболу; рухливі ігри та естафети з елементами міні-баскетболу; двостороння гра);

- вперше були розроблені моделі поєднаного розвитку фізичних здібностей дітей 9-10 років в процесі навчання елементів міні-баскетболу, які містять: опис вправи; її графічне зображення; фізичну здібність, яка переважно розвивається в процесі виконання вказаної вправи; параметри фізичних навантажень (інтенсивність, обсяг, інтервали відпочинку), які

відповідають вимогам спрямованого розвитку тієї або іншої фізичної здібності;

- вперше була розроблена загальна структура річного циклу урочних занять і тематичне планування навчального матеріалу програми «Помаранчевий м'яч» для учнів 3-4 класів.

Загальні **висновки** структурно повністю відповідають завданням дослідження та змісту основного тексту роботи, є логічними, доречними, відбивають основні результати дослідження.

Робота також містить **додатки**, де відображені список публікацій здобувача за темою дисертації; акти впровадження результатів.

Повнота викладення наукових положень, висновків і рекомендацій дисертації в опублікованих працях. За змістом і обсягом достатньо повно відображають основні положення та результати проведеного дослідження 6 наукових праць, які опубліковані у фахових виданнях України, одна з яких входить до міжнародної наукометричної бази даних, одна – у видання, що входить до міжнародної бази даних Scopus.

У спільних публікаціях здобувачеві належать пріоритети в організації, формуванні напрямків досліджень, в аналізі, описі, обговоренні фактичного матеріалу й у теоретичному узагальненні. Внесок співавторів полягав у проведенні спільних досліджень, у статистичному аналізі й інтерпретації результатів дослідження.

Винесені автором роботи рекомендації та пропозиції оригінальні і заслуговують більш детального розгляду.

Список використаних джерел складено правильно, він містить як фундаментальні праці авторитетних учених, так і публікації в науковій періодиці від молодих фахівців.

Дискусійні положення, недоліки та зауваження. Оригінальний підхід і вдало обрана тема роботи компенсує її невеликі недоліки. Вважаємо за необхідне звернути увагу на зауваження й окремі моменти в роботі, які вимагають уточнення:

1. В запропонованій автором програмі використані лише класичні засоби фізичної та технічної підготовки. На наш погляд для більшої популяризації міні-баскетболу, та збільшення зацікавленості учнів, вчителів батьків не лише видом спорту, а й фізичною культурою в цілому доречно було б розробити та впровадити новітні авторські розробки.

2. У четвертому розділі наведені форми підбиття підсумків реалізації програми «Помаранчевий м'яч», одним з пунктів є задача контрольних і контрольно-прикладних нормативів загальної, спеціальної фізичної, технічної підготовленості учнів. Проте в роботі не представлені результати контрольних тестів технічної підготовленості. На наш погляд аналіз технічної підготовленості школярів дав би змогу виявити нові взаємозв'язки та більш широко розглянути ефективність запропонованої програми.

3. В роботі одним з засобів реалізації програми зазначено оздоровчі сили природи та гігієнічні фактори. На нашу думку більш детальне висвітлення таких оздоровчих засобів могло би підкреслити унікальність роботи.

4. В роботі в назвах таблиць, заголовках та по тексту чергується визначення «діти 9-10 років» та «учні 3-4 класів» на нашу думку більш доцільним було б використання єдиного визначення.

5. Сучасні тенденції ведуть до зменшення віку спортсменів. Конкуренція серед видів спорту також зростає. Тому на наш погляд було б доцільним впровадження програми міні-баскетболу з більш раннього віку. У віці 9-10 років згідно програми ДЮСШ 2019р. діти вже можуть переходити до групи базової підготовки.

Зазначені зауваження не є принциповими, не впливають на загальну позитивну оцінку, носять дискусійний характер і не знижують високого наукового рівня дисертації.

Висновок про відповідність дисертації встановленим вимогам.

Дисертаційна робота Юзковець Ірини Олександрівни «Комплексний розвиток фізичних здібностей учнів молодших класів засобами міні-

баскетболу», відповідає спеціальності 017 – Фізична культура і спорт та вимогам пп.10 «Порядку проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 06 березня 2019 №167 (зі змінами), а її автор заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 017 – Фізична культура і спорт.

Офіційний опонент:

кандидат наук з фізичного
виховання і спорту, доцент,
кафедри фізичного виховання та спорту
Придніпровської державної академії
будівництва та архітектури

Олена ЛАХНО

Підпис засвідчую:
начальник відділу кадрів

Борис ПРОКОФ'ЄВ